

Rapport

Evaluering af undervisning og vidensdeling.

Organdonationsprojekt

Region Midt og Nordjylland

Bjarne Bøgelund Andersen, Århus

Preben Sørensen, Aalborg

projektledere under Dansk Center for Organdonation

Evaluering af undervisning og vidensdeling - region Midt og Nordjylland

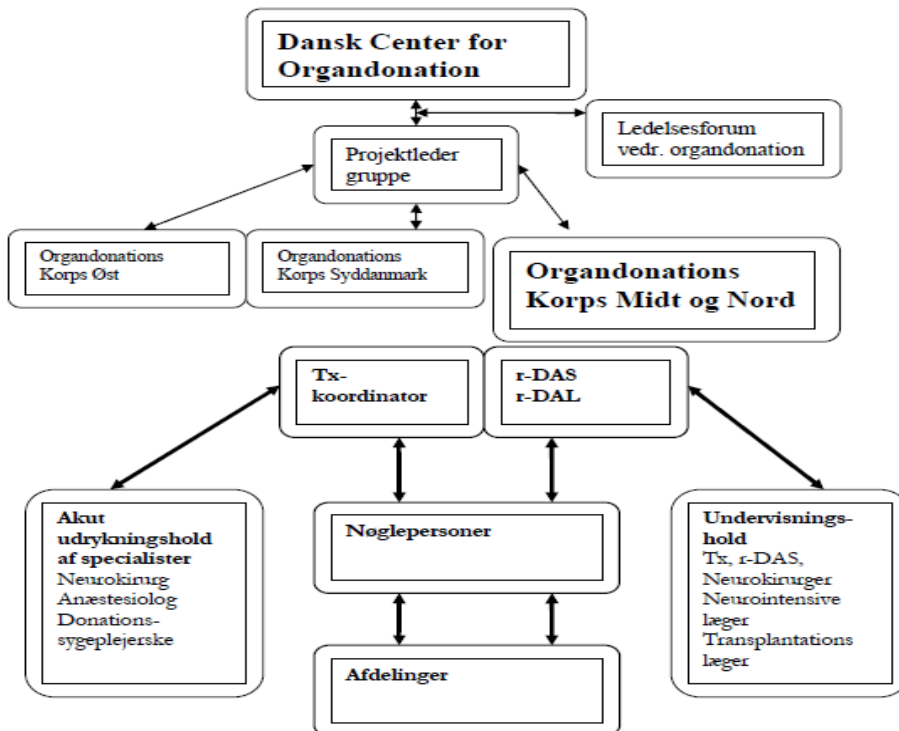
Indhold

Baggrund	3
Afholdt undervisningsaktivitet	3
Roadshows	3
Staff-meeting	4
Regionale donationssygeplejerske	4
Besøg på intensive afdelinger	5
Undervisning	5
Anden undervisning	5
Ekstern Evaluering af undervisningsdelen	5
Roadshows	5
1: Hvilken feedback har du fået fra dine kolleger (læger/sygepl.) efter mødet?	6
2: Har du indtryk af at kollegerne er mere opmærksomme på potentielle donorer efter mødet?	7
3: Hvad er dit indtryk af kvaliteten af undervisningen og var der nogen underviser der specielt gjorde indtryk?	7
Positivt	7
Gode undervisere	7
Negativt	8
4: Hvis der var en transplanteret person med til mødet, blev det så modtaget positivt? Lige gyldigt? Negativt?	8
5: Til sidst kan du skrive, om der er emner du eller kolleger kunne ønske i en fremtidig undervisning. Undervisningsform? Hvordan motiveres flere læger til at deltage? Andre kommentarer om undervisningsdelen af projektet??? (de enkeltes kommentarer står ubearbejdet)	8
Staff-meeting	10
Egen evaluering	10
Roadshows	10
Organisatoriske forhold	10
Pædagogiske forhold	11
Staff-meetings	12
Regionale donationsansvarlige sygeplejerske - r-DAS	12

Evaluering af undervisning og vidensdeling - region Midt og Nordjylland

Baggrund

Som led i projektet "*Indsats for organdonation i regionerne Midt og Nordjylland under Dansk Center for Organdonation.*" har der også været afviklet undervisning og vidensdelingsaktiviteter.

Figur 1: Organisation af Organdonationskorps Midt og Nord

Afholdt undervisningsaktivitet

Roadshows

Serien af aftenmøder har været planlagt således at de fleste sygehuse fik besøg i projektperioden. Nogle steder var det meget længe siden der havde været roadshows (Aalborg 9 år). Møderne blev planlagt i et samarbejde mellem transplantationskoordinatorerne, den regionale donationsansvarlige sygeplejerske og de lokale nøglepersoner. Møderne er finansieret af Dansk Center for Organdonation igennem projektet.

Programmerne for aftenerne er blevet til efter en mere eller mindre fast skabelon suppleret med ønsker fra de lokale nøglepersoner.

Hyppigst har der været følgende emner:

Evaluering af undervisning og vidensdeling - region Midt og Nordjylland

- Hjernedødsdiagnosen
- Håndteringen af de pårørende
- Lokal instruks
- Kontakten til transplantationskoordinatorerne
- Donorpleje
- Donationsoperationen
- Beretning fra en transplanteret.

Der har været afholdt 7 Road-shows med i alt 623 deltagere

	Sted	Deltagerantal
Roadshows		
september 2009	Aalborg - Hotel Hvide Hus	208
	Silkeborg	37
november 2009	Hjørring Sygehus	72
januar 2010	Århus Sygehuse	151
marts 2010	Viborg Sygehus	50
	Holstebro og Herning Sygehuse	55
maj 2010	Randers	50
I alt deltog		623

Mødet i Thisted blev aflyst på grund af for få tilmeldte

Mødet i Horsens aflyst da man ikke kunne finde tid i løbet af foråret i Horsens

Staff-meeting

I december 2009 afholdt staff-meeting på Aalborg Sygehus med 200 tilhørere i samarbejde med den lokale kliniske etiske komité. Emnet var nye grænser for hvornår man kan tillade sig at tænke på organdonation.

Regionale donationssygeplejerske

Den regionale donationsansvarlige sygeplejerske (r-DAS) har, som led i projektansættelsen, været på besøg på mange af intensivafdelingerne. Besøgene har dels været planlagt af projektet, dels været følger af ønsker fra de lokale nøglepersoner. Det har blandt andet resulteret i udarbejdelse af afdelingsinstrukser på følgende afdelinger:

Evaluering af undervisning og vidensdeling - region Midt og Nordjylland

Besøg på intensive afdelinger.

Der foreligger nu lokale instrukser fra:

NIA, ITA, Viborg, Horsens, Randers, Holstebro, Hjørring er næsten klar, Skejby er klar. 600 på Århus sygehus Herning er snart færdig. NOTIA er snart klar.

Undervisning

RAS har afholdt undervisning for udrykningssygeplejerskerne i både Århus og Aalborg.

I forbindelse med besøg på intensivafdelingerne har der været afholdt undervisning under mere uformelle former. Der er blevet undervist i:

Hvem kan være donor?

Hvordan er et typisk forløb?

Hvordan snakker vi med de pårørende?

Mulighed for hjælp fra udrykningshold.

Holdninger.

Etik.

Anden undervisning

Den regionale donationsansvarlige læge for region Nord har deltaget i en temadag for lægesekretærer på Aalborg Sygehus, hvor der også var deltagelse fra Etisk Råd. Ca. 120 personer deltog i mødet.

Ekstern Evaluering af undervisningsdelen

Roadshows

Der er gennemført en mail-baseret spørgeskemaundersøgelse udsendt til nøglepersoner i vores to regioner. De blev spurgt om følgende:

1: Hvilken feedback har du fået fra dine kolleger (læger/sygepl.) efter mødet?

2: Har du indtryk af at kollegerne er mere opmærksomme på potentielle donorer efter mødet?

Evaluering af undervisning og vidensdeling - region Midt og Nordjylland

3: Hvad er dit indtryk af kvaliteten af undervisningen og var der nogen underviser der specielt gjorde indtryk?

4: Hvis der var en transplanteret person med til mødet, blev det så modtaget positivt? Ligegyldigt? Negativt?

5: Til sidst kan du skrive, om der er emner du eller kolleger kunne ønske i en fremtidig undervisning. Undervisningsform? Hvordan motiveres flere læger til at deltage? Andre kommentarer om undervisningsdelen af projektet???

Der blev udsendt i alt 48 spørgeskemaer

23 tilbagesendte et svar (besvarelsesprocent 48%)

3 nøglepersoner ikke tilstede ved mødet, men har spurgt omkring

4 nøglepersoner ikke tilstede ved mødet og har ikke spurgt kolleger, og har altså afleveret blankt.

I alt 19 tilbagemeldinger.

1: Hvilken feedback har du fået fra dine kolleger (læger/sygepl.) efter mødet?

Sammenfatning

Alle tilbagemeldinger omtaler de enkelte Road-shows som gode oplevelser, og de har fået rigtig mange positive tilbagemeldinger fra kolleger. Møderne beskrives som relevante, oplysende og spændende.

Flere fremhæver god konstruktiv diskussion ved mødet.

Alle deltagende faggrupper har haft noget ud af at deltage, og der har mange steder været en del snak efterfølgende.

For nyt personale var alle indlæg vigtige, for ældre, der har oplevet Road-shows før, var det meget en gentagelse. Nævner at der er nogle overlap imellem flere undervisere.

Generelt har der været få deltagende læger

Konkrete udsagn

Fra læge

- "Det var dejligt, at opleve, at der er så meget støtte og opbakning i forbindelse med en evt. organdonation. Især er det rart, at høre, at man bare kan ringe til transplantationskoordinatorene og faktisk have lov til at stille alle slags spørgsmål om donationsforløbet. Vi har nu meget mere mod på at starte et donationsforløb. I virkeligheden kan vi godt, men har tidligere været noget tilbageholdende, fordi vi ikke vidste, hvordan vi skulle ordne alt det organisatoriske."

Fra anæstesisygeplejersker

1: "Rigtig godt at få konkret beskrevet, hvad der vil foregå. Det var rart at få beskrevet organdonationsforløbet på OP også få beskrevet, hvordan de skal bedøves (selv om vi har en instruks) og høre om spinalreflekserne og at donoren er hel hvid uden blod, og at operationen tager så mange timer"

2: "Jeg har altid været imod organdonation fordi, jeg har syntes at det samfundsøkonomisk ikke kunne svare sig. Feks en patient der får en hjertetransplantation skal leve med livslangt dyrt medicin - det virker skørt. Men da jeg hørte, at det også kunne være en samfundebesparelse, feks nyresyge patienter der slipper for

Evaluering af undervisning og vidensdeling - region Midt og Nordjylland

besværet med den dyre dialyse - så ser jeg nu helt anderledes på tingene. Det er der fornuft i. Iøvrigt så er det også rart, at det kan hjælpe så mange mennesker med et enkelt organdonationsforløb".

3 "Jeg har altid været lidt skeptisk mht. hjernedøds-kriteriet, men det blev gjort helt klart ved mødet, Preben Sørensen (Neurokirurg) spurgte os om hvem der er mest død - en patient der er hjernedød, og vil aldrig komme til at leve igen (og iøvrigt så vil resten af organerne alligevel "dø" indenfor nogle dage), eller en mand der har hjertestop 6 gange i modtagelsen. Er han rigtig død nu, eller nu?"

Fra Intensivsygeplejerskerne

"Rigtig godt, at der også var en Intensivsygeplejerske med til temaaftenen. Det var rart at høre hvordan man taler med de pårørende i dette forløb og hvordan forløbet typisk vil løbe. Hun var god til at fortælle om nogle af de ting vi har brug for at vide."

2: Har du indtryk af at kollegerne er mere opmærksomme på potentielle donorer efter mødet?

Ja

Langt de fleste taler om øget opmærksomhed på potentielle donorer, og at der tales hyppigere om donation med pårørende, og på et tidligere tidspunkt. Man er blevet klar over at donation hjælper mange kronisk syge patienter. At donation ikke er helt uoverskueligt at gå i gang med. Har medført flere donationer fra ikke-neurointensive afdelinger.

Antallet af hornhindedonationer steget

Det tror jeg helt sikkert. De har pludselig fundet ud af, hvad det betyder for flere kronisk syge patienter, at vi er opmærksomme på evt. donorer. De har også fundet ud af, at det ikke er helt uoverskueligt at gå igang med et donationsforløb, da der er hjælp at hente ved diverse instrukser, samt fra koordinatorene

Udover roadshows har der været meget fokus i form af spørgeskemaer i nov 09, samt skemaer ved alle dødsfald på Intensiv som skal udfyldes.

Nej

Der er så meget fokus på donation i det daglige, at man ikke havde en fornemmelse af mere opmærksomhed. Der blev dog talt om emner fra aftenen. Specielt talte man meget om donation af hornhinder, hvilket mange synes var lidt grænseoverskridende.

Nej x 2

3: Hvad er dit indtryk af kvaliteten af undervisningen og var der nogen underviser der specielt gjorde indtryk?

Positivt

Generelt indtryk af meget høj kvalitet baseret på stor indsigt med et passende niveau for tilhørerne. Flere fremhæver indlæg, som ikke bare var teoretiske, men hvor der var case-eksempler og hvor underviseren nævnte egne erfaringer fra praksis, som rigtig gode.

Stor viden samt erfaring, hvor emnet blev meget fint fremlagt og den etiske del bevaret.

Generelt meget humor til at formidle et alvorligt budskab

Statistik er kedeligt, hvis der ikke fortælles noget af relevans i forbindelse med.

Gode undervisere

Præst Ruth Østergaard var specielt god x 4

Evaluering af undervisning og vidensdeling - region Midt og Nordjylland

Der var ny underviser (Jon) fra thoraxkirurgerne og han gjorde det godt.
Preben var især god

Negativt

"Jeg ved dog, at flere af mine kolleger reagerede på indlægget om hornhindedonation – mest pga. billederne, der oplevedes som "skræmmende" (en kollega er efterfølgende helt stoppet med at bruge kontaktlinser)." Flere nævner hornhindebilleder som ubehagelige.

Det kan godt blive lidt for meget "Power point"

4: Hvis der var en transplanteret person med til mødet, blev det så modtaget positivt? Ligegyldigt? Negativt?

Kun godt modtaget
Den gode historie sætter tingene i relief - viser at det nytter at donere.
Det betød noget at det var en lokal recipient.

5: Til sidst kan du skrive, om der er emner du eller kolleger kunne ønske i en fremtidig undervisning. Undervisningsform? Hvordan motiveres flere læger til at deltage? Andre kommentarer om undervisningsdelen af projektet???

(de enkeltes kommentarer står ubearbejdet)

Personligt tror jeg at der er behov for mere intensiv undervisning for udvalgte grupper

Kunne godt tænke mig en diskussion (gerne med deltagelse af 'etikere' og politikere!) om tilfælde af udsigtsløs behandling hos patient med mulig inkarceration - de tilfælde, hvor patienten ofte lægges uintuberet på en medicinsk afd. til afslutning;

- kan man tillade sig at undlade at spørge om/undersøge, og tage hensyn til, et muligt donationsønske?

- er det ok at bruge intensiv kapacitet til patienter, der måske inkarcereres (mulig overlevelse vs. håbløst syg patient - men med mulighed for at redde livet eller give livskvalitet til x antal transplanterede)

- hvad nu, hvis patienten overlever til vegetativ tilstand?

- og mere af samme skuffe.....

Vi havde ikke problemer med at få lægerne med. Jeg tror, det er vigtigt, at organdonation er noget, man snakker om ved enhver given lejlighed - til hverdag - så kommer interessen mere naturligt.

Jeg mener, den måde, at temaaftenen var lagt an på var rigtig god.

Især synes jeg det er fornemt, at I (det er nok transplantationskoordinatorene der lavede en stor del af planlægningen) kommer med så fint og sammenhængende oplæg til temaaften, og at I så derefter lægger det op til os (modtagerhospitalerne) om hvad vi faktisk gerne vil have. Vi fik lov til at lave om på oplæggene, undervisningsseancerne alt efter hvad vi mente vi havde brug for. Derved følte vi også et ejerskab for

Evaluering af undervisning og vidensdeling - region Midt og Nordjylland

forløbet. Det har blandt andet betydet, at jeg har gået rundt personligt til alle de aktuelle afdelinger og inviteret til mødet, motiveret til mødet, peppet til mødet. Der kom dialog med afdelingerne og dermed er det også lettere for mig at få lavet diverse samarbejdsaftaler med vores samarbejdsafdelinger vedr. organdonation.

Mht fremtiden, så vil det være rigtig godt, at der igen om et par år kommer en eller anden form for undervisning (der kommer jo nye læger og ting kan jo glemmes) men hvad der på det tidspunkt er behov for ved jeg ikke endnu.

Mht lægerne som skal deltage.

Mht anæstesilægerne, det finder jeg ikke så problematisk. De vil nemlig blive "tvunget" til en tirsdagsundervisning af mig om emnet af og til. Mange af dem ved jo også godt, hvad det drejer sig om. Der hvor jeg derimod synes der er en opgave er, at motivere de "lidt mindre engagerede". Det kan være svært. En måde er jo at motivere omgivelserne (og det skete ved temaaftenen). En anden måde er ved at de gentagne gange hører om emnet og vigtigheden. Måske skulle de inviteres til kurser uden for huset?? Jeg ved det ikke.

Der er meget forskel om man er ny eller "gammel" i afdelingen. Der er et meget forskelligt behov. Man kan nok ikke bare bygge på år fra år, da der er grundlæggende ting som er nødvendig viden, og der vil altid være ny ansatte i en stor afdeling.

Man kunne måske i en afdeling, der har forholdsvis mange donationer, lave flere forskellige uddannelses tilbud? Nogle der tager det mere grundlæggende og nogle der gør det mere målrettet på specielle problemstillinger?

Der er foreslået:

- Behandling af ustabile donorer.
- Etik. Kommunikation. Evt. med psykolog og/eller præst?
- Mere fra pårørendesiden. Evt. fra antropolog Anja Bornoe Jensen.

Det ville være synd, at blande for mange emner i et uddannelses tilbud, da man så blot ville få et sparsomt indblik i det.

Får at få lægerne med kræver det nok, at det er meget målrettet på deres gruppe. Undervisningen skal nok varetages af andre læger og nok i den planlagte arbejdstid, da de ofte får mange tilbud. Det skal endvidere være ledelses forankret. Der var meget få læger med til temaaften på trods af mange opfordringer. Den ledende overlæge på NK var med til temaaften, men gik til den mere "bløde" del.

En fordel at møderne foregår udenfor normal arbejdstid, så flest mulige har tid til at deltage.

Indholdet gerne som sidst vi havde temaaften, men måske med inddragelse af et oplæg om et donationsforløb og pleje af donor ved en sygeplejerske. For at lægerne ønsker at deltage er det vigtigt at emnet er aktuelt og relevant for deres daglige praksis, samtidig er de meget lettere at få med, hvis mødet foregår udenfor sygehuset og det inkluderer et måltid mad.

Vi vil gerne høre mere omkring børn - både donation og transplantation. Undervisningsformen - som sidst hvor flere specialister holder foredrag om deres speciale afsluttet med en spørgerunde blandt publikum, er rigtig god og holder publikums interesse fanget.

Lidt god mad og drikke skal nok virke motiverende på lægernes fremmøde!!

Jeg har hørt flere læger efterspørge mere viden omkring hvordan man spørger pårørende om donation. Vigtigt at pointere på invitationen, at det er for både læger og sygeplejersker, ellers kommer lægerne ikke!!

Evaluering af undervisning og vidensdeling - region Midt og Nordjylland

Jeg vil kun sige, at det vil være rigtig godt med efterfølgende undervisning, da der altid er et stort flow blandt personalet på intensiv, og det er helt sikkert, at folk er langt mere motiverede for at gå igang med et transplantationsforløb kort tid efter der har været undervisning.

Samtalen om mulig organdonation vækker altid en form for usikkerhed, et mysterium, hvordan gøres det bedst er nok det store spørgsmål, så det emne skal have høj prioritet. Vi forsøgte virkelig at få lægerne med, både de medicinske samt narkoselæger, men der kom kun 2, så jeg ved ikke hvad der skal til for at vække deres interesse.

Gerne alternative undervisningsformer (så det ikke bliver "powerpoint-agtigt" det hele)
Evt. målrette undervisningen til mere snævre grupper. Når undervisningen skal have interesse for personale med meget forskellige roller i et donationsforløb, kan det måske være svært at gøre det tilstrækkeligt vedkommende for alle.

Staff-meeting

Der er kun afholdt et staff-meeting og derfor ikke foretaget nogen større evaluering. Har kun tilbagemeldinger fra tilhørere, som fandt mødet relevant og interessant.

Egen evaluering

Roadshows

Tilslutningen har generelt været tilfredsstillende. Der er enighed om at det sociale element, som opstår i forbindelse med spising er vigtigt. Vi kan konstatere at der har været forskellige niveauer for bespisningen ved de enkelte arrangementer, og at de budgetterede midler ikke er blevet anvendt fuldt ud.

Organisatoriske forhold

Positive

Evaluering af undervisning og vidensdeling - region Midt og Nordjylland

Aftenmøder giver de fleste steder mange mulighed for at deltage (på nær Thisted). Der er åbenbart stor vilje til at bruge fritid på et sådan møde.

Fra projektstart blev undervisere honoreret med et gavekort på 500 kroner og kørselsrefusion. Dette blev modtaget forskelligt, idet nogle egentligt var tilfredse med bare at få dækket kørselsudgifter, mens andre fandt honoreringen utilstrækkelig. Der er fra 2010 opnået en honorarftale for underviserne, som synes tilstrækkelig. Der ydes et fast beløb per møde på 2000 kroner samt kørselsrefusion.

Negative

Der er et problem at det for mange af underviserne er fritidsarbejde - skal ligge udover fuldtids++ arbejds-ildsjæle.

Pædagogiske forhold

Generelt er der stor tilfredshed med den givne undervisning.

Vi gjorde os ikke mange pædagogiske overvejelser inden vi gik i gang med planlægningen. Roadshow-konceptet er baseret på forelæsningsformen, som er velegnet til at viderebringe konkret viden til en større forsamling, men tilhørerne er passive ligesom formen ikke er velegnet, hvis man vil udvikle tilhørernes tænkning, færdigheder, holdninger, værdier og motivation (Bligh DA)¹. Det er rigtig meget stof, der bliver leveret på 2 timer. Tager man opmærksomhedskurven i betragtning er det nok også for meget.

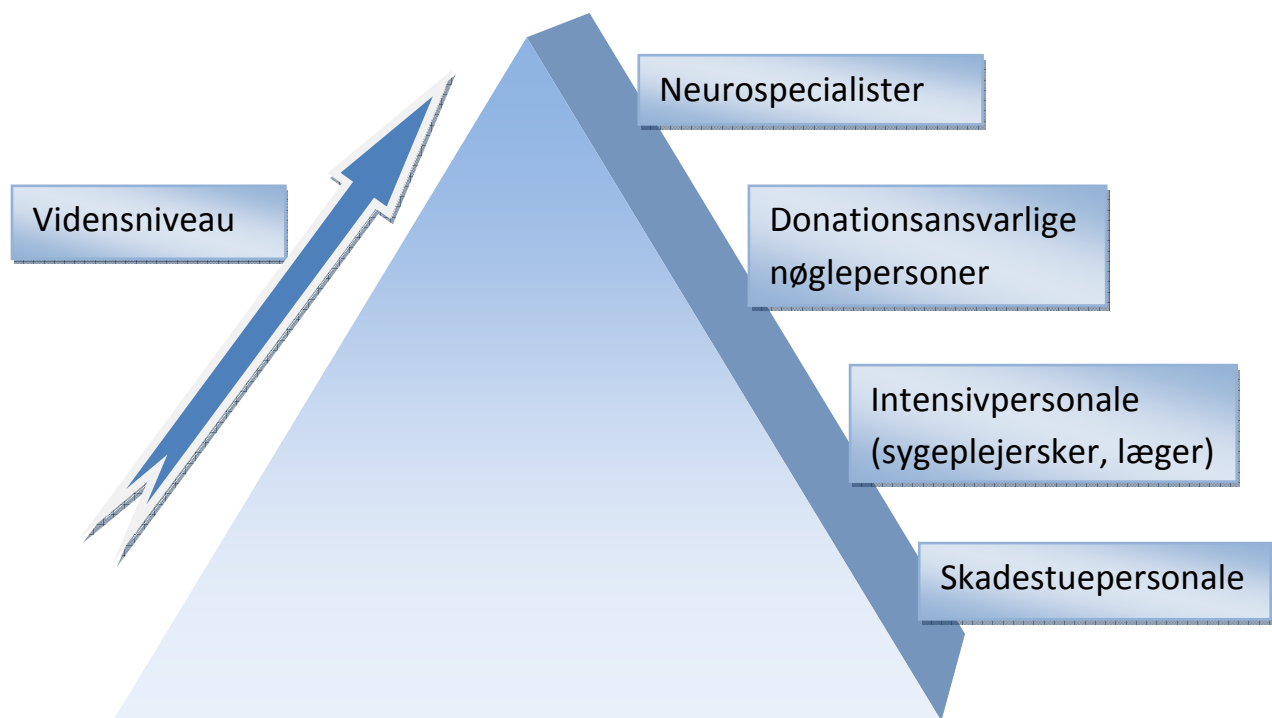
Vi forsøger at ramme en stor inhomogen gruppe, hvilket er næsten en umulig opgave. Eksempelvis emnet "Hjernedødsdiagnosen", hvor der skal formidles til den nye sygeplejerske på intensivafdelingen og den erfarne læge, der skal bistå ved gennemførelsen af undersøgelsen. Disse to vil ikke have de samme forudsætninger for at modtage og forstå den samme undervisning.

At formen lægger op til en bred orientering kan muligvis forklare hvorfor det har været svært at få lægegruppen i tale.

Det skal fremover være os der definerer hvilken viden de enkelte grupper har brug for, og derefter fastlægge i hvilken form de skal modtage undervisning.

¹ Bligh DA, "What is the use of lectures?" San Fransisco: JosseyBass, 2000.

Evaluering af undervisning og vidensdeling - region Midt og Nordjylland

Figur 2

Videnspyramiden. De forskellige grupper har forskellige opgaver og har behov for viden på forskellige niveauer.

Staff-meetings

Staff-meetings er en velegnet måde at komme i dialog med en større lægegruppe. Det har dog været vanskeligt at få dette etableret. Der er stor variation i hvilket koncept der anvendes på de enkelte sygehuse. Det skal overvejes hvordan man kan få mulighed for at levere indslag til staff-meetings på de enkelte sygehuse.

Regionale donationsansvarlige sygeplejerske - r-DAS

Det var været planlagt at RAS skulle besøge afdelingerne 1 gang hvert kvartal. Det er ikke gennemført. Der er behov for en evaluering af baggrunden for dette.